

ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

27

Ἁγίου Γρηγορίου
τοῦ Θεολόγου

Η ΦΙΛΟΠΤΩΧΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ
ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Πρόλογος

Ο ΑΓΙΟΣ Γρηγόριος είναι όχι μόνο ένας μεγάλος πατέρας και διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά και ὁ ἐπιφανέστερος θεολόγος τῆς μετὰ τὸν ἀπόστολο και εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη.

Γεννημένος μεταξύ 326 καὶ 329 στὴν Ἀριανζό, κοντὰ στὴ Ναζιανζό τῆς Καππαδοκίας, ἀπὸ εὐποροὺς γονεῖς, ἀπέκτησε μεγάλη κλασικὴ καὶ θεολογικὴ μόρφωση. Μαζὶ μὲ τὸ συμφοιτητὴ καὶ φίλο του ἅγιο Βασίλειο τὸν Μέγα, ἀρχιεπίσκοπο Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, καὶ τὸν ἅγιο Γρηγόριο, ἐπίσκοπο Νύσσης, ἀνήκει στοὺς «μεγάλους Καππαδόκες». Ἀπὸ τὸν πατέρα του, Γρηγόριο ἐπίσης, ἐπίσκοπο Ναζιανζοῦ, χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ ἀπὸ τὸν ἅγιο Βασίλειο ἐπίσκοπος Σασίμων. Πάντως, φύση μοναχικὴ καθὼς ἦταν, ἀφιέρωσε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς του στὴ μόνωση, τὴν ἡσυχία καὶ τὴν ἄσκηση.

Τὸ 379 κλήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει τὴν αἵρεση τοῦ ἀρειανισμοῦ. Μὲ κέντρο τὸν μικρὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, κατήχησε, δίδαξε, ἐκφώνησε τοὺς περίφημους λόγους του γιὰ τὴ θεότητα τοῦ Υἱοῦ, πού τοῦ ἐξασφάλισαν τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ Θεολόγου, καὶ ἀναζωπύρωσε τὴν Ὁρθοδοξία, μολονότι ἀντιμετώπισε τὴ βίαιη ἀντίδραση τῶν ἀρειανῶν. Ἀφοῦ χρημάτισε ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως γιὰ μικρὸ χρονικὸ διάστημα (Νοέμβριος 380-Ἰούνιος 381), παραιτήθηκε ἀπὸ τὸ θρόνο καὶ ἀποσύρθηκε στὴ γενέτειρά του, ὅπου ἀσχολήθηκε μὲ τὴ συγγραφή καὶ τὴν καταπολέμηση τῶν αἰρετικῶν ἀπολλιναριστῶν ὡς τὴν κοίμησή του, τὸ 390.

Ὡς συγγραφέας ὁ ἅγιος Γρηγόριος χαρακτηρίζεται ἀπὸ θεολογικὸ βᾶθος, ἔντονη ποιητικότητα, ρητορικὴ δεινότητα καὶ βαθεῖα γνώση τοῦ ἀττικοῦ λόγου. Ἡ παράδοση, στὴν ὁποία στηρίζεται, ἀποτελεῖ συνάρτηση τῆς ἀλεξανδρινῆς σχολῆς καὶ τῆς θεολογίας τῶν ἁγίων Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, Εἰρηναίου Λυῶνος καὶ Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου. Θεολόγησε κυρίως γιὰ τὰ τρία Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὴ σχέση Τους καὶ τὸν τρόπο ὑπάρξεώς Τους. Οἱ ἀπαντήσεις του στὰ τριαδολογικά, πνευματολογικά καὶ χριστολογικά προβλήματα διατύπωσαν κατὰ τὸν πιὸ ἔγκυρο τρόπο τὴν πίστη καὶ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ κείμενά του, ὅσα διασώθηκαν, διακρίνονται σέ ἐπιστολές (246), ἔπη θεολογικά καὶ ἱστορικά (τουλάχιστον 396) καὶ λόγους (43). Οἱ λόγοι ἀποτελοῦν τὰ ὕψιστα δημιουργήματά του, τόσο ἀπὸ θεολογικὴ ὄσο καὶ ἀπὸ λογοτεχνικὴ ἄποψη, καὶ διαιροῦνται σέ δογματικούς, ἀπολογητικούς, ἐόρτιους, ἐγκωμιαστικούς-ἐπιτάφιους καὶ ἠθικολογικούς-κοινωνικούς. Ἕνας ἀπὸ τοὺς τελευταίους εἶναι καὶ ὁ λόγος « Περὶ φιλοπρωχίας », ἀνθολόγηση τοῦ ὁποίου ἀκολουθεῖ σέ ἐλεύθερη νεοελληνικὴ ἀπόδοση.

Στὸ λόγο αὐτό, πού ἐκφωνήθηκε πιθανότατα στὴν Καισάρεια γύρω στὸ 370, ὁ ἱερός συγγραφέας, μὲ ἀπαράμιλλη ρητορικὴ δύναμη, ποικίλα ἐκφραστικὰ σχήματα, λεπτές γλωσσικὲς ἀποχρώσεις καὶ ζωηρὲς εἰκόνες, κατορθώνει νὰ συναρπάσει τὸν ἀναγνώστη, νὰ τοῦ ἐμπνεύσει τὴν εὐσπλαχνία καὶ τὴ φιλανθρωπία, νὰ τὸν πείσει γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης.

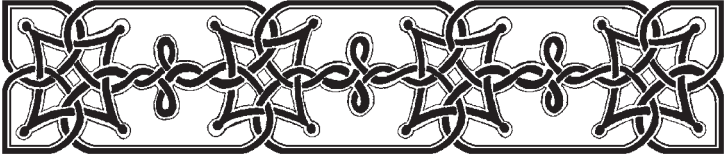
Εἶναι δύσκολο, λέει, νὰ διαλέξει κανεὶς τὴν ὑψηλότερη ἀρετὴ, ὅπως εἶναι δύσκολο νὰ διαλέξει καὶ τὸ ὠραιότερο λουλούδι ἀπὸ ἓνα ὀλάνθιστο λιβάδι. Ἄν πάντως, σύμφωνα μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ κορωνίδα τῶν ἀρετῶν, τὸ καλύτερο μέρος τῆς εἶναι ἡ ἀγάπη στοὺς φτωχοὺς. Οἱ πιστοί, ὡς διαχειρι-

στές τῶν ἀγαθῶν πού τοὺς παραχώρησε ὁ Θεός, ὀφείλου νά δείχνουν συμπάθεια σ' ἐκείνους πού ἔχουν ἀνάγκη καί νά τοὺς βοηθοῦν.

Τό λόγο κλείνει μέ μιάν ἀνυπέρβλητη σέ δύναμη καί κάλλος, σχεδόν ποιητική, παράγραφο, πού καμιά μετάφραση δέν μπορεῖ ν' ἀποδώσει ικανοποιητικά: «Χριστόν ἐπισκεψώμεθα, Χριστόν θεραπεύσωμεν, Χριστόν θρέψωμεν, Χριστόν ἐνδύσωμεν, Χριστόν συναγάγωμεν, Χριστόν τιμήσωμεν· μὴ τραπέξῃ μόνον, ὡς τινες· μὴδὲ μύροις, ὡς ἡ Μαρία· μὴδὲ τάφῳ μόνον, ὡς Ἰωσήφ ὁ Ἀριμαθαῖος· μὴδὲ τοῖς πρὸς ταφήν, ὡς Νικόδημος ὁ ἐξ ἡμισείας φιλόχριστος· μὴδὲ χρυσῷ καί λιβάνῳ καί σμύρνῃ, ὡς οἱ μάγοι πρὸ τῶν εἰρημένων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔλεον θέλει καί οὐ θυσίαν ὁ πάντων Δεσπότης, καί ὑπὲρ μυριάδας ἀρνῶν πιόνων ἢ εὐσπλαγχνία, ταύτην εἰσφέρωμεν αὐτῷ διὰ τῶν δεομένων καί χαμαὶ σήμερον ἐρῶιμμένων, ἵνα, ὅταν ἐνθένδε ἀπαλλαγῶμεν, δέξωνται ἡμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς...».

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ

Ἡ φιλοπτωχία

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ καθόλου εὐκόλο νά βρεῖ κανεῖς τήν ὑψηλότερη ἀπ' ὅλες τίς ἀρετές καί νά τῆς δώσει τό πρωτεῖο καί τό βραβεῖο, ὅπως ἀκριβῶς δέν εἶναι εὐκόλο νά βρεῖ μέσα σ' ἓνα ὀλάνθιστο καί μοσχοβόλο λιβάδι τό πιό ὠραῖο κι εὐωδιαστό λουλούδι, καθῶς πότε τό ἓνα καί πότε τό ἄλλο τοῦ τραβάει τήν προσοχή καί τόν προκαλεῖ νά τό κόψει πρῶτο.

Ἔτσι, λοιπόν, σκέφτομα ὅτι καλές ἀρετές εἶναι ἡ πίστη, ἡ ἐλπίδα καί ἡ ἀγάπη. Καί μάρτυρας γιά τήν πίστη εἶναι ὁ Ἀβραάμ, πού δικαιώθηκε ἀπό τήν πίστη του· μάρτυρες γιά τήν ἐλπίδα εἶναι ὁ Ἐνῶς, πού πρῶτος στήριξε τήν ἐλπίδα του στήν ἐπίκληση τοῦ Κυρίου, καί ὅλοι οἱ δίκαιοι, πού κακοπαθοῦν μέ τήν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας· μάρτυρες γιά τήν ἀγάπη, τέλος, εἶναι ὁ ἀπόστολος Παῦλος, πού ἔφτασε στό σημεῖο νά εὐχεται τή δική του ἀπώλεια γιά χάρη τῶν ἀδελφῶν του Ἰσραηλιτῶν, καί ὁ ἴδιος ὁ Θεός, πού ὀνομάζεται ἀγάπη (Α' Ἰω. 4:8).

Καλή εἶναι ἡ φιλοξενία. Καί μάρτυρες γι' αὐτό εἶναι ἀπό τούς δικαίους ὁ Λῶτ, ὁ Σοδομίτης στή διαμονή μά ὄχι Σοδομίτης στή διαγωγή, καί ἀπό τούς ἁμαρτωλούς ἡ Ραάβ, ἡ πόρνη στό σῶμα μά ὄχι πόρνη στήν προαίρεση, πού ἐπαινέθηκε καί σώθηκε γιά τή φιλοξενία (Ἰησ. Ναυή 2:1-21).

Καλή εἶναι ἡ μακροθυμία. Καί μάρτυρας γι' αὐτό

είναι ο ίδιος ο Χριστός, πού δέν θέλησε νά χρησιμοποιήσει τίς λεγεῶνες τῶν ἀγγέλων Του ἐναντίον τῶν βασανιστῶν Του καί ὄχι μόνο μάλωσε τόν Πέτρο, ὅταν τράβηξε τό μαχαίρι του, μά καί τό αὐτί, πού εἶχε κόψει ἐκεῖνος, τό ἔβαλε πάλι στή θέση του. Τό ἴδιο ἔκανε ἀργότερα καί ὁ Στέφανος, ὁ μαθητής τοῦ Χριστοῦ, πού προσευχόταν γιά κείνους πού τόν λιθοβολοῦσαν.

Καλή εἶναι ἡ πραότητα. Καί μάρτυρες γι' αὐτό εἶναι ὁ Μωυσῆς καί ὁ Δαβίδ, πού πάνω ἀπ' ὅλα ὡς πράοι μαρτυρήθηκαν ἀπ' τή Γραφή, καθώς καί ὁ Διδάσκαλός τους, ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, πού οὔτε φιλονικοῦσε οὔτε κραύγαζε οὔτε ξεφώνιζε στίς πλατεῖες οὔτε ἀντιστεκόταν σ' ἐκείνους πού Τόν εἶχαν συλλάβει.

Καλές εἶναι ἡ προσευχή καί ἡ ἀγρυπνία. Καί μάρτυρας γι' αὐτό εἶναι ὁ Κύριος, πού πρῖν τό πάθος Του ἀγρυπνοῦσε καί προσευχόταν.

Καλές εἶναι ἡ ἀγνεία καί ἡ παρθενία. Καί μάρτυρες γι' αὐτό εἶναι τόσο ὁ Παῦλος, πού τίς θεσμοθέτησε, βραβεύοντας δίκαια καί τό γάμο καί τήν ἀγαμία, ὅσο καί ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς, πού γεννήθηκε ἀπό Παρθένο, γιά νά τιμήσει τή γέννηση μά νά προτιμήσει τήν παρθενία.

Καλή εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη. Καί μάρτυρες γι' αὐτό εἶναι πολλοί, μέ κυριότερο πάλι τό Σωτήρα καί Κύριο τῶν ὅλων, πού ταπεινώθηκε, ὄχι μόνο παίρνοντας μορφή δούλου, παραδίνοντας τό πρόσωπό Του στήν ντροπή καί στά φτυσίματα καί συναριθμώντας τόν ἑαυτό Του μέ τούς παρανόμους, Ἐκεῖνος, πού καθαρίζει τόν κόσμο ἀπό τήν ἀμαρτία, ἀλλά καί πλένοντας τά πόδια τῶν μαθητῶν Του σάν ὑπηρέτης.

Καλή εἶναι ἡ ἀκτημοσύνη καί ἡ περιφρόνηση τῶν χρημάτων. Καί μάρτυρες γι' αὐτό εἶναι τόσο ὁ Ζακχαῖος, πού, μόλις μπῆκε ὁ Χριστός στό σπίτι του, μοίρασε σχεδόν ὅλα τά ὑπάρχοντά του, ὅσο καί πά-

λι ό ίδιος ό Κύριος, πού, μιλώντας στόν πλούσιο έκεινο νέο, περιόρισε τήν τελειότητα σ' αυτό άκριβώς τό πράγμα (Ματθ. 19:21).

Κοντολογίς, καλή είναι ή θεωρία, καλή είναι και ή πράξη· ή θεωρία γιατί μās άνουφώνει από τά γήινα, μās όδηγει στά άγια τών άγιων και έπαναφέρει τό νοϋ στήν άρχική φυσική του κατάσταση, και ή πράξη γιατί υποδέχεται τό Χριστό, Τόν υπηρετεί και άποδεικνύει μέ τά έργα τήν αγάπη.

Κάθε άρετή είναι κι ένας δρόμος πού όδηγει στή σωτηρία, σέ κάποιον άπ' τούς αιώνιους και μακάριους τόπους. Γιατί, όπως υπάρχουν πολλοί τρόποι ζωής, έτσι υπάρχουν και πολλοί τόποι κοντά στό Θεό, πού χωρίζονται και μοιράζονται ανάλογα μέ τήν αξία του καθενός. Και άλλος άς άσκήσει τή μία άρετή, άλλος τήν άλλη, άλλος πολλές μαζί και άλλος όλες, άν βέβαια τουτο είναι δυνατό. Φτάνει μόνο νά προχωράει κανείς και νά επιδιώκει τό ανώτερο, ακολουθώντας βήμα-βήμα Έκείνον πού τόν όδηγει καλά και τόν κατευθύνει και τόν βάζει, μέσ' από τή στενή όδό και πύλη, στήν άπέραντη ούράνια μακαριότητα.

Και άν ό Παϋλος, πού ακολουθεί κι αυτός τό Χριστό, θεωρεί τήν αγάπη ως τήν πρώτη και μεγαλύτερη έντολή, ως τή σύνοψη του νόμου και τών προφητών, τό καλύτερο μέρος της θεωρω πως είναι ή αγάπη στους φτωχούς και, γενικότερα, ή εϋσπλαχνία και ή συμπάθεια στους συνανθρώπους. Γιατί τίποτ' άλλο δέν ευχαριστεί τόσο πολύ τό Θεό και τίποτ' άλλο δέν Του είναι τόσο αγαπητό όσο ή εϋσπλαχνία. Αυτή, μαζί μέ τήν αλήθεια, πηγαινει μπροστά Του και αυτή πρέπει νά Του προσφερθει πριν τήν Κρίση. Μά και σέ τίποτ' άλλο δέν δίνεται ως ανταπόδοση από Έκείνον, πού κρίνει μέ δικαιοσύνη και ζυγίζει μέ ακρίβεια τήν εϋσπλαχνία, όσο στή φιλανθρωπία ή φιλανθρωπία.

Σ' όλους, λοιπόν, τούς φτωχούς και σ' εκείνους

πού γιά όποιονδήποτε λόγο κακοπαθοῦν, όφείλουμε νά δείχνουμε εύσπλαχνία, σύμφωνα μέ τήν έντολή: «Νά μετέχετε στή χαρά όσων χαίρονται καί στή λύπη όσων λυποῦνται» (Ρωμ. 12:15). Καί όφείλουμε νά προσφέρουμε στους άνθρωπους, ώς άνθρωποι κι έμεις, τήν εκδήλωση τής καλοσύνης μας, όταν τή χρειάζονται, χτυπημένοι από κάποια συμφορά, λ.χ. χηρεία ή όρφάνια ή ξενητιά ή σκληρά άφεντικά ή άδικους άρχοντες ή άσπλαχνους φοροεισπράκτορες ή φονικούς ληστές ή άπληστους κλέφτες ή δήμευση περιουσίας ή ναυάγιο. “Όλοι είναι άξιολύπητοι. “Όλοι βλέπουν τά χέρια μας, όπως έμεις βλέπουμε τά χέρια τοῦ Θεοῦ.

Τί θά κάνουμε, λοιπόν, έμεις πού έχουμε τιμηθεῖ μέ τό μεγάλο όνομα “χριστιανοί” καί άποτελοῦμε τόν διαλεχτό καί ξεχωριστό λαό, ό όποιος όφείλει νά καταγίνεται σέ καλά καί σωτήρια έργα; Τί θά κάνουμε έμεις οί μαθητές τοῦ πράου καί φιλόανθρωπου Ἰησοῦ, πού σήκωσε τίς άμαρτίες μας, ταπεινώθηκε, παίρνοντας τήν ανθρώπινη φύση μας, κι έγινε φτωχός, γιά νά γίνουμε έμεις πλούσιοι μέ τή θεότητα; Τί θά κάνουμε, έχοντας μπροστά μας ένα τόσο μεγάλο υπόδειγμα εύσπλαχνίας καί συμπάθειας; Θά παραβλέψουμε τούς συνανθρώπους μας; Θά τούς περιφρονήσουμε; Θά τούς έγκαταλείψουμε; Κάθε άλλο, άδελφοί μου. Αὐτά δέν ταιριάζουν σ’ έμᾶς, τούς θρεμμένους από τό Χριστό, τόν καλό ποιμένα, πού φέρνει πίσω τό πλανεμένο πρόβατο καί ψάχνει νά βρεῖ τό χαμένο καί στηρίζει τό άσθενικό. Μά δέν ταιριάζουν οὔτε στήν ανθρώπινη φύση μας, πού επιβάλλει τή συμπάθεια, άφοῦ από τήν ίδια της τήν άδυναμία έμαθε τήν εύσέβεια καί τή φιλανθρωπία.

Γιατί, μολαταῦτα, δέν βοηθάμε τούς συνανθρώπους μας, όσο είναι ακόμα καιρός; Γιατί έμεις ζοῦμε μέσα στήν άπόλαυση, ένῶ οί άδελφοί μας μέσα στή δυστυχία; Ποτέ νά μήν πλουτίσω, αν αὐτοί στεροῦνται! Ποτέ νά μήν έχω υγεία, αν δέν βάλω βάλασμο

στis πληγές τους! Ποτέ νά μή χορτάσω, ποτέ νά μήν ντυθῶ, ποτέ νά μήν ἡσυχάσω μέσα σέ σπίτι, ἄν δέν τούς δώσω ψωμί καί ροῦχα, ὅσα μπορῶ, κι ἄν δέν τούς ξεκουράσω μέσα στό σπίτι μου.

Ἄς τ' ἀναθέσουμε ὅλα στό Χριστό, γιά νά τόν ἀκολουθήσουμε ἀληθινά, σηκώνοντας τό σταυρό Του, γιά ν' ἀνεβοῦμε στόν ἐπουράνιο κόσμο ἀνάλαφρα καί ἄνετα, χωρίς τίποτα νά μᾶς τραβάει πρὸς τά κάτω, καί γιά νά κερδίσουμε στή θέση ὄλων αὐτῶν τό Χριστό, ἀνεβασμένοι χάρη στήν ταπεινώσή μας καί πλουτισμένοι χάρη στή φτώχεια μας. Ἡ, τουλάχιστον, ἄς μοιραστοῦμε μέ τό Χριστό τά ὑπάρχοντά μας, γιά ν' ἀγιαστοῦν κάπως μέ τή σωστή κατοχή τους καί τήν προσφορά μεριδίου τους στούς φτωχοῦς.

Δέν θά συνέλθουμε, ἔστω καί ἀργά; Δέν θά νικήσουμε τήν ἀναισθησία μας, γιά νά μήν πῶ τήν τσιγκουνιά μας; Δέν θά σκεφτοῦμε ὡς ἄνθρωποι; Δέν θά βάλουμε νοερά στή θέση τῶν ξένων συμφορῶν τίς πιθανές δικές μας;

Γιατί, στ' ἀλήθεια, τίποτε ἀπό τ' ἀνθρώπινα δέν εἶναι βέβαιο, τίποτε δέν εἶναι σταθερό, τίποτε δέν εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπό ἄλλους παράγοντες, τίποτε δέν στηρίζεται σέ ἀμετάβλητες προϋποθέσεις. Ἡ ζωή μας γυρίζει σέ κύκλο, ἕναν κύκλο πού φέρνει πολλές μεταβολές, συχνά μέσα σέ μιά μέρα, κάποτε καί μέσα σέ μιάν ὥρα. Πιό σίγουρο εἶναι νά ἐμπιστευεῖται κανεῖς τόν ἄνεμο, πού κινεῖται ἀκατάπαυστα, πιό σίγουρο εἶναι νά ἐμπιστευεῖται τή γραμμή, πού ἀφήνει πάνω στά νερά ἕνα ποντοπόρο πλοῖο, πιό σίγουρο εἶναι νά ἐμπιστευεῖται τ' ἀπατηλά ὄνειρα μᾶς νύχτας, πού ἢ ἀπόλαυσή τους κρατάει τόσο λίγο, πιό σίγουρο εἶναι νά ἐμπιστευεῖται ὅσα χαράζουν τά παιδιά πάνω στήν ἄμμο, ὅταν παίζουν, παρά τήν ἀνθρώπινη εὐτυχία.

Εἶναι, λοιπόν, συνετοί ἐκεῖνοι, πού, μήν ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στά τωρινά, φροντίζουν νά ἐξασφαλι-

στοῦν γιά τό μέλλον. Ἐπειδή ἡ ἀνθρώπινη εὐημερία εἶναι ἄστατη καί μεταβλητή, ἀγαποῦν τήν καλοσύνη, πού δέν χάνεται, γιά νά κερδίσουν τουλάχιστο τό ἕνα ἀπό τά τρία: ἢ νά μήν κάνουν τίποτα τό κακό, ἐπειδή ἡ καλοσύνη τους προκαλεῖ τή συμπάθεια τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος πολλές φορές εὐεργετεῖ στόν οὐρανό τούς εὐσεβεῖς γιά τίς ἐπίγειες ἀγαθοεργίες τους· ἢ νά ἔχουν θάρρος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐπειδή κακοπάθησαν ὄχι γιά κάποια κακία, ἀλλά γιά κάποιον ἄλλο σκοπό· ἢ, τέλος, ὄντας φιλόανθρωποι, νά ἀπαιτοῦν ἀπό τό Θεό σάν ὀφειλόμενη τή φιλοανθρωπία, τήν ὁποία ἔδειξαν πρῶτα ἐκεῖνοι στούς φτωχοῦς, ἐνεργώντας ἔξυπνα.

«Ἄς μήν καυχίεται ὁ σοφός γιά τή σοφία του, λέει ὁ Κύριος, μήτε ὁ δυνατός γιά τή δύναμή του μήτε ὁ πλούσιος γιά τόν πλοῦτο του» (Ἱερ. 9:23), ἔστω κι ἂν ἔχουν φτάσει στό ὕψιστο σημεῖο σοφίας, δυνάμεως ἢ πλούτου. Ἐγώ, ὅμως, θά προσθέσω κι ἐκεῖνα πού ἀκολουθοῦν: Ἄς μήν καυχίεται μήτε ὁ περίβλεπτος γιά τή δόξα του μήτε ὁ γερός γιά τήν ὑγεία του μήτε ὁ ὄμορφος γιά τήν ὀμορφιά του μήτε ὁ νέος γιά τά νιάτα του μήτε, κοντολογίς, ἄλλος κανένας γιά ὅτι δῆποτε ἀπ' ὅσα παινεύονται στόν κόσμον τοῦτο καί προξενοῦν τήν ὑπερηφάνεια. Ἄλλά, ὅποιος καυχίεται, μόνο γι' αὐτό ἄς καυχίεται, γιά τό ὅτι γνωρίζει καί ζητάει τό Θεό, ὑποφέρει μαζί μ' ἐκείνους πού ὑποφέρουν καί ἀποθέτει τίς ἐλπίδες του γιά τά καλά στό μέλλον. Γιατί τά τωρινά ἀγαθά εἶναι ρευστά καί πρόσκαιρα. Συνεχῶς μετακινοῦνται καί πηγαίνουν ἀπό τόν ἕνα στόν ἄλλο, ὅπως ἡ μπάλα στό ποδόσφαιρο. Καί δέν ὑπάρχει τίποτα πιό σίγουρο γιά τόν ἀνθρώπο πού τά κατέχει, ἀπό τό ὅτι θά τά χάσει μέ τό χρόνο ἢ ἀπό τό φθόνο. Ἀπεναντίας, τά μελλοντικά ἀγαθά εἶναι σταθερά καί μόνιμα. Ποτέ δέν χάνονται, ποτέ δέν πηγαίνουν ἀπό τόν ἕνα στόν ἄλλο, ποτέ δέν διαψεύδουν τίς ἐλπίδες ὅσων τά ἐμπιστεύονται.

«Ποιός είναι σοφός, γιά νά τά καταλάβει αὐτά;» (Ὡσ. 14:10). Ποιός θ' ἀδιαφορήσει γιά τά ἐφήμερα καί θά προσέξει τά μόνιμα; Ποιός θά συλλογιστεῖ ὅτι τά τωρινά θά περάσουν; Ποιός θ' ἀναλογιστεῖ ὅτι τά ἀναμενόμενα θά μείνουν; Ποιός θά ξεχωρίσει τά πραγματικά ἀπ' τά φαινομενικά, γιά ν' ἀκολουθήσει τά πρῶτα καί νά περιφρονήσει τά δεύτερα; Ποιός θά ξεχωρίσει τήν ἐπίγεια διαμονή ἀπό τήν ἐπουράνια πολιτεία, τήν παροικία ἀπό τήν κατοικία, τό σκοτάδι ἀπό τό φῶς, τή λάσπη τοῦ βυθοῦ ἀπό τά ἅγια χρώματα, τή σάρκα ἀπό τό πνεῦμα, τό Θεό ἀπό τόν κοσμοκράτορα διάβολο, τή σκιά τοῦ θανάτου ἀπό τήν αἰώνια ζωή; Ποιός θά ἐξαγοράσει μέ τά παρόντα τό μέλλον, μέ τόν φθαρτό πλοῦτο τόν ἄφθαρτο, μέ τά ὀρατά τά ἀόρατα;

Μακάριος, λοιπόν, εἶναι ἐκεῖνος πού τά διακρίνει αὐτά, χωρίζει μέ τό μαχαίρι τοῦ Λόγου τό καλύτερο ἀπό τό χειρότερο, ἀνυψώνεται μέ τήν καρδιά του, ὅπως λέει κάπου ὁ ἱερός Δαβίδ (Ψαλμ. 83:6), φεύγει μ' ὅλη του τή δύναμη μακριά ἀπό τήν κοιλάδα τούτη τῆς ὀδύνης, ἐπιδιώκει τά ἀγαθά πού βρίσκονται στόν οὐρανό, σταυρώνεται γιά τόν κόσμο μαζί μέ τό Χριστό, ἀνασταίνεται μαζί μέ τό Χριστό, ἀνεβαίνει στά ἐπουράνια σκηνώματα μαζί μέ τό Χριστό καί γίνεται κληρονόμος τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, πού δέν μεταβάλλεται ποτέ πιά.

Ἦς ἀκολουθήσουμε τό Λόγο, ἄς ἐπιδώξουμε τήν οὐράνια ἀπόλαυση, ἄς ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τήν ἐπίγεια περιουσία. Ἦς κρατήσουμε ἀπό τά γήινα μόνο ὅσα εἶναι καλά, ἄς σώσουμε τίς ψυχές μας μέ ἐλεημοσύνες, ἄς δώσουμε ἀπό τά ὑπάρχοντά μας στούς φτωχοῦς, γιά νά γίνουμε πλούσιοι σέ αἰώνια ἀγαθά. Δῶσε κάτι καί στήν ψυχή, ὄχι στή σάρκα μονάχα. Δῶσε κάτι καί στό Θεό, ὄχι στόν κόσμο μονάχα. Πάρε κάτι ἀπ' τήν κοιλιά καί δῶσ' το στό πνεῦμα. Πάρε κάτι ἀπ' τή φωτιά, πού κατακαίει τά γήινα, καί ξεμάκρυνέ το ἀπό τή φλόγα. Ἄρπαξε κάτι ἀπό τόν τύ-

ραννο κι ἐμπιστέψου το στόν Κύριο. Δῶσε λίγο σ' Ἐκεῖνον, πού σοῦ ἔχει προσφέρει τό πολύ. Δῶσε τα καί ὅλα ἀκόμα σ' Ἐκεῖνον, πού σοῦ τά ἔχει χαρίσει ὅλα. Ποτέ δέν θά ξεπεράσεις στή γενναιοδωρία τό Θεό, ἔστω κι ἂν χαρίσεις ὅλα σου τά ὑπάρχοντα, ἔστω κι ἂν προσθέσεις σ' αὐτά καί τόν ἴδιο σου τόν ἑαυτό. Γιατί καί τοῦ ἑαυτοῦ σου ἡ προσφορά στό Θεό ἰσοδυναμεῖ μέ ἀπόκτηση. Ὅσα κι ἂν προσφέρεις, ἐκεῖνα πού μένουν εἶναι περισσότερα. Καί δέν θά δώσεις τίποτα δικό σου, γιατί ὅλα τά ἔχεις πάρει ἀπό τό Θεό.

Ἄς μή γίνουμε, ἀγαπητοί μου φίλοι καί ἀδελφοί, κακοί διαχειριστές τῶν ἀγαθῶν πού μᾶς δόθηκαν. Ἄς μήν κοπιᾶζουμε γιά νά θησαυρίζουμε καί ν' ἀποταμιεύουμε, ἐνῶ ἄλλοι ὑποφέρουν ἀπό τήν πείνα. Ἄς μιμηθοῦμε τόν ἀνώτατο καί κορυφαῖο νόμο τοῦ Θεοῦ, πού στέλνει τή βροχή σέ δικαίους καί ἀδίκους καί ἀνατέλλει τόν ἥλιο ἐπίσης γιά ὅλους. Αὐτός ἔκανε τή γῆ εὐρύχωρη γιά ὅλα τά χερσαῖα ζῶα, δημιούργησε πηγές, ποτάμια, δάση, ἀέρα γιά τά φτερωτά καί νερά γιά τά ὑδρόβια, καί ἔδωσε σ' ὅλα τά ὄντα ἄφθονα τά ἀπαραίτητα γιά τή ζωή τους στοιχεία, χωρίς νά τά περιορίζει καμιά ἐξουσία, χωρίς νά τά καθορίζει κανένας γραπτός νόμος, χωρίς νά τά ἐμποδίζουν σύνορα. Καί αὐτά τά στοιχεία τά παρέδωσε κοινά καί πλούσια, χωρίς διάκριση ἢ περικοπή, τιμώντας τήν ὁμοιότητα τῆς φύσεως μέ τήν ἰσότητα τῆς δωρεᾶς καί δείχνοντας τόν πλοῦτο τῆς ἀγαθότητός Του.

Οἱ ἄνθρωποι, ὅμως, ἀφότου ἔβγαλαν ἀπό τή γῆ τό χρυσάφι, τό ἀσήμι καί τά πολύτιμα πετράδια, ἀφότου ἔφτιαξαν ροῦχα μαλακά καί περιττά καί ἀφότου ἀπέκτησαν ἄλλα παρόμοια πράγματα, πού ἀποτελοῦν αἰτίες πολέμων καί ἐπαναστάσεων καί τυραννικῶν καθεστώτων, κυριεύθηκαν ἀπό παράλογη ὑπεροψία. Ἔτσι, δέν δείχνουν εὐσπλαχνία στους δυστυχημένους συνανθρώπους τους καί δέν

θέλουν οὔτε μέ τά περίσσια τους νά δώσουν στους ἄλλους τά ἀναγκαῖα. Τί βαναυσότητα! Τί σκληρότητα! Δέν σκέφτονται, ἂν ὄχι τίποτ' ἄλλο, πώς ἡ φτώχεια καί ὁ πλοῦτος, ἡ ἐλευθερία καί ἡ δουλεία καί τ' ἄλλα παρόμοια, ἐμφανίστηκαν στό ἀνθρώπινο γένος μετά τήν πτώση τῶν πρωτοπλάστων, σάν ἀρρώστιες πού ἐκδηλώνονται μαζί μέ τήν κακία καί πού εἶναι δικές της ἐπινοήσεις. Ἀρχικά, ὅμως, δέν ἔγιναν ἔτσι τά πράγματα, λέει ἡ Γραφή (Ματθ. 19:8), ἀλλά Ἐκεῖνος πού ἔπλασε ἐξαρχῆς τόν ἀνθρώπο, τόν ἄφησε ἐλεύθερο, αὐτεξούσιο - συγκρατημένο μόνο ἀπό τό νόμο τῆς ἐντολῆς - καί πλούσιο μέσα στόν παράδεισο τῆς τρυφῆς. Αὐτή τήν ἐλευθερία κι αὐτόν τόν πλοῦτο θέλησε νά χαρίσει - καί χάρισε - ὁ Θεός, μέσω τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, καί στό ὑπόλοιπο ἀνθρώπινο γένος. Ἐλευθερία καί πλοῦτος ἦταν μόνο ἡ τήρηση τῆς ἐντολῆς. Φτώχεια ἀληθινή καί δουλεία ἦταν ἡ παράβασή της.

Μετά τήν παράβαση, λοιπόν, ἐμφανίστηκαν οἱ φθόνοι καί οἱ φιλονικίες καί ἡ δολερή τυραννία τοῦ διαβόλου, πού παρασύρει πάντα μέ τή λαιμαργία τῆς ἡδονῆς καί ξεσηκώνει τούς πιό τολμηροῦς ἐνάντια στους πιό ἀδύνατους. Μετά τήν παράβαση, τό ἀνθρώπινο γένος χωρίστηκε σέ διάφορες φυλές μέ διάφορα ὀνόματα καί ἡ πλεονεξία κατακερμάτισε τήν εὐγένεια τῆς φύσεως, ἀφοῦ πῆρε καί τό νόμο βοηθό της.

Ἐσύ, ὅμως, νά κοιτᾶς τήν ἀρχική ἐνότητα καί ἰσότητα, ὄχι τήν τελική διαίρεση· ὄχι τό νόμο πού ἐπικράτησε, ἀλλά τό νόμο τοῦ Δημιουργοῦ. Βοήθησε, ὅσο μπορείς, τή φύση, τίμησε τήν πρότερη ἐλευθερία, δείξε σεβασμό στόν ἑαυτό σου, συγκάλυψε τήν ἀτιμία τοῦ γένους σου, παραστάσου στήν ἀρρώστια, σύντρεξε στήν ἀνάγκη.

Παρηγόρησε ὁ γερός τόν ἀρρωστο, ὁ πλούσιος τόν φτωχό, ὁ ὄρθιος τόν πεσμένο, ὁ χαρούμενος τόν λυπημένο, ὁ εὐτυχισμένος τόν δυστυχισμένο.

Δώσε κάτι στό Θεό ώς δῶρο εὐχαριστήριο, γιά τό ότι εἶσαι ἕνας ἀπ' αὐτούς πού μποροῦν νά εὐεργετοῦν καί ὄχι ἀπ' αὐτούς πού ἔχουν ἀνάγκη νά εὐεργετοῦνται, γιά τό ότι δέν περιμένεις ἐσύ βοήθεια ἀπό τά χέρια ἄλλων, ἀλλ' ἀπό τά δικά σου χέρια περιμένουν ἄλλοι βοήθεια.

Πλούτισε ὄχι μόνο σέ περιουσία, μά καί σέ εὐσέβεια, ὄχι μόνο σέ χρυσάφι, μά καί σέ ἀρετή, ἢ καλύτερα μόνο σέ ἀρετή.

Γίνε πιά τίμιος ἀπό τόν πλησίον μέ τήν ἐπίδειξη περισσότερης καλοσύνης. Γίνε θεός γιά τόν δυστυχισμένο μέ τή μίμηση τῆς εὐσπλαχνίας τοῦ Θεοῦ.

Δώσε κάτι, ἔστω καί ἐλάχιστο, σ' ἐκεῖνον πού ἔχει ἀνάγκη. Γιατί καί τό ἐλάχιστο δέν εἶναι ἀσήμαντο γιά τόν ἄνθρωπο πού ὅλα τά στερεῖται, μά οὔτε καί γιά τό Θεό, ἐφόσον εἶναι ἀνάλογο μέ τίς δυνατότητές σου. Ἐντί γιά μεγάλη προσφορά, δῶσε τήν προθυμία σου. Κι ἄν δέν ἔχεις τίποτα, δάκρυσε. Ἡ ὀλόψυχη συμπάθεια εἶναι μεγάλο φάρμακο γι' αὐτόν πού δυστυχεῖ. Ἡ ἀληθινή συμπόνια ἀνακουφίζει πολύ ἀπό τή συμφορά.

Δέν ἔχει μικρότερη ἀξία, ἀδελφέ μου, ὁ ἄνθρωπος ἀπό τό ζῶο, πού, ἄν χαθεῖ ἢ πέσει σέ χαντάκι, σέ προστάζει ὁ νόμος νά τό σηκώσεις καί νά τό περιμαζέψεις (Δευτ. 22:1-4). Πόση εὐσπλαχνία, ἐπομένως, ὀφείλουμε νά δείχνουμε στους συνανθρώπους μας, ὅταν ἀκόμα καί μέ τ' ἄλογα ζῶα ἔχουμε χρέος νά εἴμαστε πονετικοί;

«Δανεῖζει τό Θεό ὅποιος ἐλεεῖ φτωχό», λέει ἡ Γραφή (Παροιμ. 19:17). Ποιός δέν δέχεται τέτοιο ὀφειλέτη, πού, ἐκτός ἀπό τό δάνειο, θά δώσει καί τόκους, ὅταν ἔρθει ὁ καιρός; Καί ἄλλοῦ πάλι λέει: «Μέ τίς ἐλεημοσύνες καί μέ τήν τιμιότητα καθαρίζονται οἱ ἁμαρτίες» (Παροιμ. 15:27α).

Ἄς καθαριστοῦμε, λοιπόν, μέ τήν ἐλεημοσύνη, ἄς πλύνουμε μέ τό καλό βοτάνι τίς βρωμιές καί τούς λεκέδες μας, ἄς γίνουμε ἄσπροι, ἄλλοι σάν τό μαλλί καί

ἄλλοι σάν τό χιόνι, ἀνάλογα μέ τήν εὐσπλαχνία του ὁ καθέννας. «Μακάριοι», λέει, «ὅσοι δείχνουν ἔλεος στούς ἄλλους, γιατί σ' αὐτούς θά δείξει ὁ Θεός τό ἔλεός Του» (Ματθ. 5:7). Τό ἔλεος ὑπογραμμίζεται στούς μακαρισμούς. Καί ἀλλοῦ: «Μακάριος εἶν' ἐκεῖνος πού σπλαχνίζεται τόν φτωχό καί τόν στερημένο» (Ψαλμ. 40:2). Καί: «Ἀγαθός ἄνθρωπος εἶν' ἐκεῖνος πού συμπονάει τούς ἄλλους καί τούς δανερίζει» (Ψαλμ. 111:5). Καί: «Παντοτινά ἐλεεῖ καί δανερίζει ὁ δίκαιος» (Ψαλμ. 36:26). Ἔς ἀρπάξουμε τό μακαρισμό, ἄς τόν κατανοήσουμε, ἄς ἀνταποκριθοῦμε στήν κλήση του, ἄς γίνουμε ἀγαθοί ἄνθρωποι. Οὔτε ἡ νύχτα νά μή διακόψει τήν ἐλεημοσύνη σου. «Μήν πεῖς, “Φύγε τώρα καί ἔλα πάλι αὔριο νά σοῦ δώσω βοήθεια”» (Παροιμ. 3:28), γιατί μπορεῖ ἀπό σήμερα ὡς αὔριο νά συμβεῖ κάτι, πού θά ματαιώσῃ τήν εὐεργεσία. Ἡ φιλάνθρωπία εἶναι τό μόνο πράγμα πού δέν παίρνει ἀναβολή. «Μοίραζε τό ψωμί σου σ' ἐκείνους πού πεινοῦν καί βάλε στό σπίτι σου φτωχοῦς, πού δέν ἔχουν στέγη» (Ἠσ. 58:7). Καί αὐτά νά τά κάνεις μέ προθυμία. «Ὅποιος ἐλεεῖ», λέει ὁ ἀπόστολος, «ἄς τό κάνει μέ εὐχαρίστηση καί γλυκύτητα» (Ρωμ. 12:8). Μέ τήν προθυμία, τό καλό σοῦ λογαριάζεται σάν διπλό. Ἡ ἐλεημοσύνη πού γίνεται μέ στενοχώρια ἢ ἐξαναγκασμό, εἶναι ἄχαρη καί ἄνοστη. Νά πανηγυρίζουμε πρέπει, ὄχι νά θρηνοῦμε, ὅταν κάνουμε καλοσύνες.

Μήπως νομίζεις πώς ἡ φιλάνθρωπία δέν εἶναι ἀναγκαία, ἀλλά προαιρετική; Μήπως νομίζεις πώς δέν ἀποτελεῖ νόμο, ἀλλά συμβουλή καί προτροπή; Πολύ θά τό 'θελα κι ἐγώ ἔτσι νά εἶναι. Καί ἔτσι τό νόμιζα. Μά μέ φοβίζουν ὅσα λέει ἡ Γραφή γιά ἐκείνους πού, τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως, ὁ Δίκαιος Κριτής βάζει στ' ἀριστερά Του, σάν κατσικία, καί τούς καταδικάζει (Ματθ. 25:31-46). Αὐτοί δέν καταδικάζονται γιατί ἔκλεψαν ἢ λήστεψαν ἢ ἀσέλγησαν ἢ ἔκαναν ὀτιδήποτε ἄλλο ἀπ' ὅσα ἀπαγορεύει ὁ Θεός, ἀλλά γιατί

δέν ἔδειξαν φροντίδα γιά τό Χριστό μέσω τῶν δυστυχημένων ἀνθρώπων.

“Ὅσο εἶναι καιρός, λοιπόν, ἄς ἐπισκεφθοῦμε τό Χριστό, ἄς Τόν περιποιηθοῦμε, ἄς Τόν θρέψουμε, ἄς Τόν ντύσουμε, ἄς Τόν περιμαζέψουμε, ἄς Τόν τιμήσουμε. ”Ὅχι μόνο μέ τραπέζι, ὅπως μερικοί, ὄχι μόνο μέ μύρα, ὅπως ἡ Μαρία, ὄχι μόνο μέ τάφο, ὅπως ὁ Ἀριμαθαῖος Ἰωσήφ, ὄχι μόνο μέ ἐνταφιασμό, ὅπως ὁ φιλόχριστος Νικόδημος, ὄχι μόνο μέ χρυσάφι, λιβά-
νι καί σμύρνα, ὅπως οἱ μάγοι πρωτύτερα. Μά ἐπειδή ὁ Κύριος τῶν ὅλων θέλει ἔλεος καί ὄχι θυσία καί ἐπειδή ἡ εὐσπλαχνία εἶναι καλύτερη ἀπό τή θυσία μυριάδων καλοθρεμμένων ἀρνιῶν, ἄς Τοῦ τήν προσφέρουμε μέσου ἐκείνων πού ἔχουν ἀνάγκη, μέσω ἐκείνων πού βρίσκονται σήμερα σέ δεινή θέση, γιά νά μᾶς ὑποδεχθοῦν στήν οὐράνια βασιλεία, ὅταν φύγουμε ἀπό τόν κόσμο τοῦτο καί πᾶμε κοντά στόν Κύριό μας, τό Χριστό, στόν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στους αἰῶνες. Ἀμήν.

